

УДК 373.2.01

МЕКТЕПКЕ ЧЕЙИНКИ КУРАКТАГЫ БАЛДАРДЫН КӨРКӨМ ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫН ДЕКОРАТИВДИК КОМПОЗИЦИЯ КАРАЖАТТАРЫ МЕНЕН ӨНҮКТҮРҮҮНҮН ПЕДАГОГИКАЛЫК ШАРТТАРЫ

Касымбеков Эркин Аскарбекович - п.и.к., доцент

Мусаканова Майрамкан - улук окутуучу

Арашбек кызы Бактыкан - Пм-1-23

Ош мамлекеттик педагогикалык университети

Аннотация: Мектепке чейинки курактагы балдардын көркөм чыгармачылыгын өнүктүрүү – бул баланын эстетикалык даамын, фантазиясын жана көркөм ой жүгүртүүсүн калыптандыруу үчүн маанилүү процесс. Декоративдик композиция каражаттары аркылуу бул өнүгүүнү колдоо педагогдор үчүн маанилүү милдет болуп саналат. Тарбиялык процессте түстөрдүн айкалышы, форма жана текстура менен иштөө, ошондой эле элдик колдонмо өнөр элементтерин киргизүү аркылуу балдардын индивидуалдуу өзгөчөлүктөрүн эске алуу маанилүү экени белгиленет. Изилдөөнүн жыйынтыгында, көркөм чыгармачылыкты өнүктүрүүгө шарт түзүүчү негизги педагогикалык факторлор – баланын кызыгуусун ойготуу, эркин жаратууга мүмкүнчүлүк берүү жана креативдүү чөйрө түзүү экени көрсөтүлгөн. Элдик искусство – бул элдин маданий мурасы, күнүмдүк жашоосунда жана салт-санаасында колдонулган чыгармачылык ишмердүүлүк. Ал оозеки чыгармачылыкты, кол өнөрчүлүктү, музыка, бий, сүрөт тартуу, сайма сайуу, жыгач оюу, зергерчилик сыяктуу өнөрлөрдү камтыйт. Элдик искусство муундан муунга өтүп, элдин жашоо образына, тарыхына жана маданиятына байланыштуу болуп келет. Ал ар бир улуттун жана этностун өзгөчөлүгүн чагылдырып, алардын руханий дөөлөттөрүн сактоого жардам берет.

Ачкыч сөздөр: Чыгармачылык, элдик искусство, декоративдик композиция, декоративдик искусство, орнамент.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ РАЗВИТИЯ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ТВОРЧЕСТВА ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА СРЕДСТВАМИ ДЕКОРАТИВНОЙ КОМПОЗИЦИИ

Касымбеков Эркин Аскарбекович - к.п.н., доцент

Мусаканова Майрамкан - старший преподаватель

Арашбек кызы Бактыкан - Пм-1-23

Ошский государственный педагогический университет

Аннотация: Развитие художественного творчества детей дошкольного возраста – важный процесс формирования эстетического вкуса, воображения и художественного мышления ребенка. Поддержка этого развития средствами декоративной композиции является важной задачей для педагогов. На протяжении всей истории дошкольной педагогики проблема творчества всегда была одной из актуальных. Е.А. Флерица, Н.П. Сакулина, Н.С. Комарова, Н. Г. Казакова, Н. Б. В нем приняли участие такие выдающиеся деятели, как Халезова и другие. Большой потенциал для развития детского творчества заложен в художественно-декоративной деятельности дошкольника, источником которой является народное искусство. Народное искусство – это культурное наследие народа, творческая деятельность, используемая в его повседневной жизни и традициях. Он включает в себя устное творчество, ремесла, такие искусства, как музыка, танцы, живопись, вышивка, резьба по дереву и ювелирные изделия. Народное искусство передавалось из поколения в поколение и связано с образом жизни, историей и культурой людей. Он отражает уникальность каждой нации и этнической принадлежности и помогает сохранить их духовные ценности.

Ключевые слова: Творчество, народное искусство, декоративная композиция, декоративно-прикладное искусство, орнамент.

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF VISUAL CREATIVITY OF OLDER PRESCHOOL CHILDREN BY MEANS OF DECORATIVE COMPOSITION

Kasymbekov Erkin Askarbekovich - associate professor

Musakanova Mayramkan - senior lecturer

Zharashbek kyzy Baktykan - Pm-1-23

Osh State Pedagogical University

Abstract: The development of artistic creativity in preschool children is an important process of forming a child's aesthetic taste, imagination and artistic thinking. Supporting this development by means of decorative composition is an important task for teachers. Throughout the history of preschool pedagogy, the problem of creativity has always been one of the most pressing. E.A. Fleerina, N.P. Sakulina, N.S. Komarova, N. G. Kazakova, N. B. Prominent figures such as Khalezova and others took part in it. A great potential for the development of children's creativity lies in the artistic and decorative activities of preschoolers, the source of which is folk art. Folk art is the cultural heritage of a people, the creative activity used in their daily lives and traditions. It includes oral creativity, crafts, and arts such as music, dance, painting, embroidery, wood carving, and jewelry. Folk art has been passed down from generation to generation and is associated with the way of life, history and culture of people. It reflects the uniqueness of each nation and ethnicity and helps preserve their spiritual values.

Keywords: Creativity, folk art, decorative composition, decorative and applied art, ornament.

Мектепке чейинки курактагы балдардын көркөм чыгармачылыгын өнүктүрүү – бул баланын эстетикалык даамын, фантазиясын жана көркөм ой жүгүртүүсүн калыптандыруу үчүн маанилүү процесс. Декоративдик композиция каражаттары аркылуу бул өнүгүүнү колдоо педагогдор үчүн маанилүү милдет болуп саналат. Мектепке чейинки педагогиканын тарыхында чыгармачылык маселеси дайыма актуалдуу маселелердин бири болуп келген. Ага Е.А. Флерина, Н.П. Сакулина, Т.С. Комарова, Т. Г. Казакова, Н. Б. Халезова жана башкалар сыяктуу көрүнүктүү ишмерлер катышкан. Балдардын чыгармачылыгын өнүктүрүү үчүн чоң потенциал мектепке чейинки баланын көркөм жана декоративдик ишмердүүлүгүндө камтылган, мунун булагы элдик искусство болуп саналат.

Элдик искусство – бул элдин маданий мурасы, күнүмдүк жашоосунда жана салт-санаасында колдонулган чыгармачылык ишмердүүлүк. Ал оозеки чыгармачылыкты, кол өнөрчүлүктү, музыка, бий, сүрөт тартуу, сайма сайуу, жыгач оюу, зергерчилик сыяктуу өнөрлөрдү камтыйт. Элдик искусство муундан - муунга өтүп, ата-бабаларыбыздан калган мурасты калктын жашоо турмушунун, тарыхынын, маданиятынын өнүгүүсүнө чоң салымын кошот. Ал ар бир улуттун өсүп – өнүгүүсүндө этностук өзгөчөлүгүн чагылдырып, алардын руханий дөөлөттөрүн сактап калууга чоң өбөлгө түзөт. Кыргыз элинин искусствосунда комуз күүлөрү, санжыралар, улуттук оймолор боз үйлөр жана башка өнөрлөрү менен таанымал. Бул искусство элдик искусствонун негизги мурасы болуп эсептелет. Анткени ар бир элдин тарыхы, маданияты, жашоо турмушу жана салттары менен тыгыз байланышта болгон чыгармачылыктын негизи. Элдик искусство негизинен мурастан-мураска улуттук маданиятты сактап калуу үчүн чоң мааниге ээ.

Ата бабаларыбыз илгертен бери эле өз үйлөрүн шырдактар, кийиздер, чопдон жасалган кутучалар, буюмдарын кооздоо менен алектенип элдик көркөм өнөр чеберчиликтерин мурастан мураска калтырып келген. Боз үйлөрдүн жасалгалоосу жана түзүлүшү эң чоң сулуулукту жана кооздукту түзөт. Бул жасалгалоо элдик искусствонун негизги өзөгү деп эсептелинет. Демек элдик искусство улуу муундарга гана таасирдүү болбостон өсүп келе

жаткан балдарга да таасирдүү деп эсептейбиз. [3]Буга чейин чыгармачылык өнүктүрүү маселеси теорияда аз изилденген бойдон калууда жана балдарды тарбиялоо практикасында жетиштүү берилген эмес. Элдик сүрөттөр, көркөм чыгармачылыктар, элдик искусство балдар үчүн негизги маселелерден болуп эсептелинет.

Этномаданиятты өнүктүүдө - ырчылар, , манасчы, жомокчулар, насаатчылар, акылмандар, умай энелер, ата-бабалар болушкан. [19]

Ошондуктан биз мектепке чейинки курактагы балдардын көркөм чыгармачылыгын өнүктүрүүдө декоративдик композициянын каражаттарын колдонуу – бул эстетикалык тарбиянын, образдуу ой жүгүртүүнүн, элестетүүнүн жана кол өнөрчүлүк көндүмдөрүнүн калыптанышына өбөлгө түзгөн маанилүү процесс. Бул багытта натыйжалуу болуу үчүн белгилүү бир педагогикалык шарттарды камсыз кылуу зарыл. Тактап айтканда изилдөөбүздө элдик кол өнөрчүлүккө багытталган көркөм кол өнөрчүлүктө балдардын чыгармачылыгын өнүктүрүүгө бир тараптуу мамиле жасоо маселесин чечүүгө аракет болот жана баланын өнүгүүсүнө өбөлгө түзүү инсандык сапаттарга калыптанат. Изилдөөнүн объектиси бүтүндөй балдардын декоративдик чыгармачылыгы болуп саналат, ал эми тема анын өнүгүү процесси. Иштин максаты балдардын декоративдик чыгармачылыгын өнүктүрүүнүн педагогикалык шарттарын аныктоо болуп саналат. Изилдөө гипотезасы - бул балдардын декоративдик чыгармачылыгын ийгиликтүү өнүктүрүү үчүн төмөнкү шарттарды түзүү зарыл деген божомол: ар кандай калыптарга симметриялуу жана симметриялуу композицияларды аткаруу менен салттуу элдик сүрөттөр менен таанышууну айкалыштыруу; жалбырактын тегиздигинде эркин жайгашкан декоративдик композицияларды түзүүгө багытталган бир катар чыгармачыл тапшырмаларды пландаштыруу; Чыгармачыл тапшырмаларга оюн мүнөзүн берүү.

Изилдөөнүн максаттарын биз төмөнкүдөй койдук:

1. Балдардын декоративдик чыгармачылыгын өнүктүрүү маселесине тиешелүү болгон адабияттарга байкоо жүргүздүк;
- 2.Диагностиканы талдоону изилдөөнүн максаттарына ылайыкташтырдык.
3. Балдардын декоративдик чыгармачылыгынын өнүгүү деңгээлин аныктоо боюнча диагностиканы иштеп чыгуу жана аны апробациялоо;
4. Чыгармачыл тапшырмалардын жыйнактарын иштеп чыгуу жана аларды изилдөө максаттарына ылайык байкап көрүү.

Биздин изилдөөнүн теориялык мааниси балдардын эстетикалык чыгармачылыгын өнүктүрүү боюнча материалдык системасын киргизүү болуп саналат. Эң чоң практикалык баалуулукту биз өзүбүздүн диагностикабызды, студенттер, мектепке чейинки тарбиячылар, изостудиянын жетекчилери колдоно ала турган чыгармачылык тапшырмалардын топтодун жыйындысын түзүүдөн көрөбүз.

Мектепке чейинки билим берүү мекемелеринде баланын ар тараптуу өнүгүүсүндө чыгармачылыкка өзгөчө көңүл бурулат. Себеби чыгармачылык — бул баланын дүйнөнү өз алдынча таанып - билүүсүнө, ойлоп табуусуна, ички жан дүйнөсүн билдирүүсүнө жол ачкан негизги механизм.

Бул ойлонууга негизделип, төмөнкүдөй өнүгүү жактарына басым жасалат:

1. Образдуу ой жүгүртүүнү өнүктүрүү

- Балдар сүрөт тартууда, глинадан форма жасоодо, же кол өнөрчүлүк иштери аркылуу элестетип, образ түзүүгө үйрөнөт.
- Мисалы: жомоктогу каармандарды өз көз карашы менен сүрөттөп чыгуу.

2. Эстетикалык табитти калыптандыруу

- Түстөрдү туюп-тандоо, кооздукка кызыгуу, улуттук элементтерге баа берүү – эстетикалык сезимди тереңдетет.
- Мисалы: шырдактагы оюмдарды таануу, же гүлдөрдүн түс айкалыштарын өз алдынча тандоо.

☐ 3. Креативдүү жана логикалык ой жүгүртүүнү өнүктүрүү

- Өз алдынча чечим кабыл алуу, башкача жолдорду ойлоп табуу чыгармачылык аркылуу жигердүү өнүгөт.
- Мисалы: бир эле тапшырманы ар түрдүү жол менен аткаруу (бир сүрөттү карандаш менен, анан мозаика түрүндө жасоо ж.б.).

✂ 4. Майда моторика жана эмгек көндүмдөрүн өнүктүрүү

- Кесүү, кураштыруу, чаптоо сыяктуу иштер аркылуу баланын кол кыймылдары координацияланып, кол-манжа моторикасы жакшыртат.
- Бул кийин жазууга даярдыктын да пайдубалы болот.

👤 5. Коммуникативдик жана социалдык көндүмдөр

- Биргелешкен чыгармачылык иштер (топ менен мозаика чаптоо же театр ойноо) аркылуу кызматташтык, өз оюн билдирүү, бири-бирин угуу көндүмдөрү калыптанат. Декоративдик искусство – бул адамдын жашоо чөйрөсүн кооздоого, көркөмдөөгө

жана функционалдык жактан жакшыртууга багытталган искусствонун бир түрү. Ал турмуштук буюмдарды, интерьерди, кийим - кече жана колдонмо буюмдарды эстетикалык жактан кооздоо аркылуу өзгөчөлөнөт.

Декоративдик искусствонун негизги өзгөчөлүктөрү:

1. Функционалдуулук менен кооздуктун айкалышы
 - Ар бир буюм кооз болуу менен бирге турмушта колдонууга ыңгайлуу болушу шарт.
2. Материалдардын ар түрдүүлүгү
 - Текстиль (кийиз, кездеме, сайма), жыгач, керамика, металл, айнек, таш, териден жасалган буюмдар колдонулат.
3. Салттуу жана заманбап элементтердин айкалышы
 - Элдик оюм-чиймелер, орнаменттер менен заманбап формалардын кошулушу өзгөчө эстетиканы жаратат.
4. Тематикалык жана символикалык мүнөзү
 - Ар бир элемент (оюм, түс, форма) белгилүү бир мааниге ээ болушу мүмкүн, айрыкча элдик стилде.
 -

Мектепке чейинки билим берүүдө декоративдик искусствонун ролу:

- Балдардын эстетикалык табитин жана чыгармачылык жөндөмдөрүн өнүктүрөт;
- Элдик маданиятты таанууга жана сыйлоого үйрөтөт;
- Кол менен иштөөнүн тактыгын, чыдамкайлыгын, кызыгуусун арттырат;
- Көркөм фантазиясын жана индивидуалдуу стилин өрчүтөт.

Декоративдик композиция – бул түстөрдүн айкалышы, форма, ритм, симметрия жана асимметрия сыяктуу элементтерди өзүнө камтыган көркөм чыгармачылык ишмердүүлүк. Ал төмөнкү себептерден улам мектепке чейинки балдар үчүн пайдалуу:

- Баланын көркөм ой-жүгүртүүсүн жана эстетикалык сезимин өнүктүрөт.
- Майда моторикасын жакшыртат.
- Фантазиясын жана чыгармачылык жөндөмүн өркүндөтөт.
- Командада иштөө жана эмгекти баалоо көндүмдөрүн калыптандырат.

Балдардын чыгармачылык жөндөмдүүлүктөрүн жана фантазиясын өнүктүрүүдө көркөм чыгармалар тааныштыруу жагын кароо керек (мисалы, улуттук орнаменттер, кооздук кол өнөрчүлүк). Окутуу методдорун жана формаларын тандоодо балдарга оюн формасы түрүндө уюштуруу иштери жүргүзүлөт. (Мисалы, сүрөт тартуу, чоподон жасоо, кагаздан кыркып чаптоо) Бул методдор менен баланын жеке чыгармачылыгын өнүктүрүүдө коллективде иштөө жөндөмүн өркүндөтөт.

Декорациянын өзгөчө сүрөттүү түрлөрү – бул мейкиндикти көркөм кооздоо максатында түзүлгөн сүрөттүү, образдуу, визуалдык элементтер. Алар көбүнчө театрда, кинотеатралдык сахнада, көргөзмөлөрдө, кароо-сынактарда, майрамдык иш - чараларда, ошондой эле билим берүүдө – айрыкча мектепке чейинки жана башталгыч класстарда – кеңири колдонулат.

Сюжеттик сүрөт — бул белгилүү бир окуяны, көрүнүштү же кырдаалды сүрөт аркылуу чагылдырган көркөм чыгарма. Ал көбүнчө каармандар, алардын аракеттери, эмоциялары жана окуянын чоо-жайы менен байып, образдуу жана мазмундуу сүрөттөрдүн бири болуп эсептелет.

Мектепке чейинки куракта сюжеттик сүрөт менен иштөөнүн мааниси:

- Тил өнүгөт – бала сүрөттөгү окуяны айтып берет, каармандарды сүрөттөйт, жомок ойлоп табат;
- Ой жүгүртүү тереңдейт – себеп-натыйжа байланышын түшүнүүгө үйрөнөт;
- Элестетүү жана фантазия өнүгөт – бала өзүнүн көргөнүн эмес, кыялындагы окуяны тартып бере алат;
- Эстетикалык тарбия берилет – сүрөт тартуудагы форма, түс, орун, деталдарга көңүл бурулат.

Символикалык сүрөт — бул белгилүү бир түшүнүктү, идеяны же маанини белгилүү бир белги, образ же сүрөт аркылуу элестетип берүүчү көркөм форма. Бул сүрөттөрдө негизги көңүл көрүнүштүн тышкы жагына эмес, ичтеги маани-мазмунуна бурулат.

Мектепке чейинки куракта символикалык сүрөт эмнеге маанилүү?

- Түшүнүктөрдү шарттуу белгилер менен түшүндүрүүгө үйрөтөт (мисалы: «достук» дегенди биргелешип кармашкан кол менен чагылдыруу)
- Ички дүйнөсүн, сезимдерин билдирүүгө жардам берет
Бала кээде айтпаган сезимин сүрөт менен жеткирет.
- Аналитикалык жана ассоциативдик ой жүгүртүүнү өнүктүрөт

Жаратылыштын кооздугуна жана жомоктогудай ар түрдүүлүгүнө суктанган адам бул сулуулукту жакшылап изилдеп, анын артындагы оймо-чиймелерди колдонууга умтулуп, алар менен нерселерди жана жашоосун кооздоо үчүн жаңы декоративдик формаларды жараткан. Орнамент бир же бир нече декоративдик элементтерден же фигуралардан түзүлүшү мүмкүн. Декоративдүү элементтердин мындай компакттуу бүтүн тобу, ал өз кезегинде оюм-чийимди жаратат, декоративдик звено деп аталат. Ошентип, декоративдик искусство бул элдик искусство, ал жаратылыштан келип чыккан, курчап турган дүйнөнү кооздоо функциясын аткарат.

Декоративдик искусствонун негизги каражаты болуп –

форма, түс, текстура (бети), композиция жана оюм-чиймелер эсептелет. Бул каражаттардын жардамы менен көркөм образ түзүлүп, эстетикалык таасир жаратылат.

Төмөндө негизги каражаттар толук түшүндүрмөсү менен берилет:

1. Түс (колорит)

- Түстөр — декоративдик искусствонун эң негизги көркөм каражаты.
- Түстөр аркылуу образга мүнөздөмө берилет, маанай жаратылат, ички маани ачылат.
- Жылуу (кызыл, сары, кызгылт сары) жана муздак (көк, жашыл, кочкул) түстөр айкалышы маанилүү.

2. Форма

- Ар бир буюмдун, образдын өзүнүн өзгөчө формасы болот.
- Формалар жөнөкөй (тегерек, төрт бурчтук) же татаал (оюмдуу, кооз формада) болушу мүмкүн.
- Форманын симметриялуулугу, жалпак же үч өлчөмдүүлүгү эстетикалык таасир берет.

3. Оюм-чиймелер (орнамент)

- Кайталануучу геометриялык же өсүмдүктүк мотивдер колдонулат.
- Улуттук декоративдик искусстводо өзгөчө орунда турат (мисалы: шырдактагы кочкор мүйүз, гүл оюу).
- Орнамент композицияга өзгөчө кооздук жана улуттук колорит алып келет.

4. Фактура (текстура, бети)

- Буюмдун үстүнкү бети жылмакайбы, оройбу, жумшакпы — ошол өзгөчөлүккө көңүл бурулат.

- Текстура колдонулган материалга жараша болот (кийиз, жыгач, керамика, металл ж.б.).

5. Композиция

- Ар кандай элементтердин (форма, түс, оюу ж.б.) бири-бирине ылайыктуу жайгашуусу.
- Тең салмактуулук, гармония, ритм жана симметрия принциптери сакталат.
- Композиция бүткүл көркөм чыгарманы бир бүтүндүккө айлантат.

Кошумча каражаттар:

- Линия (сызык)
- Контраст
- Символдор
- Стилизация (жөнөкөйлөтүп берүү)

Мектепке чейинки курактагы балдардын көркөм чыгармачылыгын өнүктүрүү - баланын эстетикалык сезимин, фантазиясын, ой жүгүртүүсүн жана кол эмгек көндүмдөрүн калыптандыруунун маанилүү багыты болуп саналат. Бул процессте декоративдик композициянын каражаттарын (түс, форма, оюм-чийме, композиция, материалдар) максаттуу колдонуу — баланын өз алдынча чыгармачыл ой жүгүртүүсүн, көркөм образ түзүү жөндөмүн өнүктүрүүгө шарт түзөт.

Педагогикалык шарттар катары төмөнкүлөр аныкталды:

- Шарттуу-тематикалык чөйрө түзүү (маңыздуу материалдар, кооз жасалгалар, табигый жана жасалма заттардын болушу);
- Туура методикалык жетектөө (баланын кызыгуусун ойготкон, багыт берүүчү, бирок эркин чыгармачылыкты чектебеген усулдар);
- Балдардын курактык өзгөчөлүктөрүнө ылайык көнүгүүлөр жана тапшырмалар;
- Жааматтык жана жекече иштин айкалышы — балдар өз алдынча да, топ менен да чыгармачылыкка тартылышы керек;
- Ийкемдүү жана шыктандыруучу педагогикалык мамиле — баланын ар бир аракетине кызыгуу менен мамиле кылуу, мактоо, колдоо.

Демек, декоративдик искусствонун каражаттарын туура жана максаттуу пайдалануу аркылуу мектепке чейинки балдардын чыгармачылык потенциалын ачып, көркөм ой жүгүртүүсүн жана эстетикалык табитин ийгиликтүү өнүктүрүүгө болот.

Адабияттар:

1. «БАЛАЛЫК» программасына методикалык сунуштар
2. USAID программасы
3. Акматов Д.К. Көркөм өнөр булагы. Бишкек., Педагогика.2001.
4. Сыдыгалиев Ж. Мектепке сүрөт искусствосун окутуунун методикалык негиздери. Бишкек- Техник 2010
5. Беляева С.Е. Основы изобразительного искусства и художественного проектирования: Учебник для учащихся начальных профессиональных учебных заведений. - М.: Академия, 2006. - 208 с.: ил.
6. Богатеева З.А. Занятия аппликацией в детском саду: Книга для воспитателя детского сада. - М.: Просвещение, 1988. - 224 с.: ил.
7. Власов В.Г. Большой энциклопедический словарь изобразительного искусства. В 8 томах. Т.2. - СПб.: ЛИТА, 2000. - 848 с.: ил.
8. Григорьева Г.Г. Изобразительная деятельность дошкольников: Учебное пособие для студентов средних педагогических учебных заведений. - М.: Академия, 1997. - 272 с.
9. Детство: Програма развития и воспитания детей в детском саду. / В.И. Логинова, Т.И. Бабаева, Н.А. Ноткина и др. / Под ред. Т.И. Бабаевой, З.А. Михайловой, Л.М. Гурович. - СПб.: Издательство "Акцидент", 1995. - 288 с.

10. Доронова Т.Н. Природа, искусство и изобразительная деятельность детей: Методические рекомендации для воспитателей, работающих с детьми 3 - 6 лет по программе "Радуга". - М.: Просвещение, 2003. - 160 с.: ил.
11. Казакова Т.Г. Развивайте у дошкольников творчество: Пособие для воспитателя детского сада. - М.: Просвещение, 1985. - 192 с.: ил.
12. Комарова Т.С. Дошкольный возраст: проблемы развития художественно-творческих способностей // дошкольное воспитание. - 1998. - № 10. - С.65-67.
13. Косминская В.Б., Васильева Е.И., Халезова Н.Б. Теория и методика изобразительной деятельности в детском саду: Учебное пособие для студентов педагогических институтов. - М.: Просвещение, 1977. - 253 с.: ил.
14. Костерин Н.П. Учебное рисование: Учебное пособие для учащихся педагогических училищ по специальности "Дошкольное воспитание". - М.: Просвещение, 1984. - 240 с.: ил.
15. Кошелев В.М. Художественный и ручной труд в детском саду: Книга для воспитателей детского сада и родителей / В.М. Кошелев. - М.: Просвещение, 2002. - 48 с.: ил.
16. Методика обучения изобразительной деятельности и конструированию: Учебное пособие для учащихся педагогических училищ по специальности "Дошкольное воспитание"/Т.С. Комарова, В.А. Езикеева, Е.В. Лебедева и др.; Под ред.Т. С Комаровой. - М.: Просвещение, 1985. - 271 с.: ил.
17. Тихонова О. Декоративное рисование в детском саду // Дошкольное воспитание. - 2004. - № 11. - С.36-40.
18. Нишанбаева, М. А. Социальное партнерство в сфере дошкольного образования / М. А. Нишанбаева // Вестник Ошского государственного педагогического университета имени А. Мырсабекова. – 2022. – № 1-1(19). – С. 34-38. – EDN IAXIRE.
19. Даминова, И. (2023). ЭТНОКУЛЬТУРНЫЕ НАСЛЕДИЯ – КАК ИСТОЧНИК НАРОДНОГО ВОСПИТАНИЯ. Вестник Ошского государственного педагогического университета имени А.Мырсабекова, 1(2(22), 12–16.
[https://doi.org/10.56122/v1i2\(22\).86](https://doi.org/10.56122/v1i2(22).86)